

**Teoria de les relacions laborals**

Codi: 100481  
Crèdits: 6

| Titulació                  | Tipus | Curs | Semestre |
|----------------------------|-------|------|----------|
| 2500258 Relacions Laborals | OB    | 3    | 1        |

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

**Professor/a de contacte**

Nom: Pablo Sanz de Miguel

Correu electrònic: Pablo.Sanz.DeMiguel@uab.cat

**Utilització d'idiomes a l'assignatura**

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

**Equip docent**

Pablo Sanz de Miguel

Juan Miguel García Nogueroles

**Prerequisits**

Grup 1. Professor Juan Miguel García Nogueroles. Idioma català

Grup 51. Professor Pablo Sanz de Miguel. Idioma castellà

**Objectius**

- Proporcionar una visió general de la teoria sociològica sobre el conflicte, el consens i la negociació.
- Estudiar el procés d'institucionalització del conflicte
- Estudiar les relacions entre les institucions socials i el mercat de treball
- Estudiar el paper dels actors socials: sindicats, empresaris i Estat a les relacions laborals.
- Estudiar les funcions de l'Estat del Benestar.
- Estudiar les transformacions dels Sistemes de Relacions Laborals.

**Competències**

- Assessorar organitzacions sindicals i empresarials i els seus afiliats.
- Contextualitzar els esdeveniments socials des d'un punt de vista global (geogràfic, històric, econòmic, ecològic, sociopolític o cultural).
- Demostrar que es comprèn la relació entre processos socials i dinàmica de les relacions laborals.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Expressar idees o fets d'una manera clara i persuasiva.

- Identificar els fonaments de les principals àrees de relació jurídica i d'organització en el camp del treball humà.
- Identificar, analitzar i resoldre els problemes i les situacions complexes des d'una perspectiva interdisciplinària (econòmica, històrica, jurídica, psicològica, sociològica).
- Redactar i formalitzar informes i escrits.
- Treballar de manera autònoma.
- Treballar en equip

## Resultats d'aprenentatge

1. Comparar els sistemes laborals a Espanya amb els de la resta de països.
2. Conèixer els conceptes bàsics de l'organització social del treball en l'empresa.
3. Conèixer els conceptes bàsics relacionats amb els agents socials de les relacions laborals.
4. Definir els conceptes bàsics de les relacions entre la societat i l'empresa.
5. Definir els sistemes de relacions laborals.
6. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
7. Distingir el vell corporativisme i el nou.
8. Distingir els objectius de les institucions nacionals i internacionals i els seus codis ètics.
9. Donar exemples de la posició dels agents socials en les relacions laborals.
10. Entendre els problemes derivats del conflicte en les relacions laborals.
11. Expressar idees o fets d'una manera clara i persuasiva.
12. Interpretar el debat dels agents socials i les seves iniciatives: socials, governamentals i empresarials.
13. Reconèixer els grups de pressió i l'acció col·lectiva.
14. Redactar i formalitzar informes i escrits.
15. Treballar de manera autònoma.
16. Treballar en equip.
17. Trobar el consens en les relacions laborals.

## Continguts

### TEMA I. Treball i ocupació dins del capitalisme contemporani

- 1.1 Fordismo i post-fordismo: teoria de la regulació y norma social de l'ocupació
- 1.2 Societat informacional, especialització flexible y empresa xarxa
- 1.3 Teories postmodernes i tesis de la fi del treball

### TEMA II. Teories del consens

- 2.1. L'escola d'Oxford: l'enfocament pluralista de les relaciones laborals
- 2.2 L'institucionalisme en les relaciones laborals
- 2.3 La teoria de sistemes en les relaciones laborals

### TEMA III. Teories del conflicte

- 3.1 La teoria marxista de les relaciones laborals: R. Hyman
- 3.2 Les teories marxistes del control
- 3.2 El poder dins de la teoria de Foucault
- 3.3 Critical management studies: poder i control en les relaciones laborals

### TEMA IV. EL paper d l'estat en les Relaciones Laborals

#### 4.1 Teories del neocorporatisme i les relacions laborals

#### TEMA V. Europeïtzació/transnacionalització de les Relacions Laborals

##### 5.1 Europeïtzació de les relaciones laborals y model social europeu

##### 5.2 Respostes a la Europeïtzació/transnacionalització de les relaciones laborals: solidaritat transnacional i solidaritat excoient

#### TEMA VI. El futur del treball: canvi tecnològic i noves formes d'ocupació i relaciones laborals

##### 6.1. Precarietat i noves formes d'ocupació. Els processos d'uberització.

##### 6.2. La digitalització i el futur del treball

## Metodologia

La metodologia\* del curs és activa i participativa. La docència de l'assignatura serà mixta: les classes magistrals seran virtuals (sincròniques i per videoconferència) i els seminaris/pràctiques a l'aula seran presencials. Els alumnes tindran una setmana de classe magistral i una setmana de pràctiques a l'aula. En les classes pràctiques els alumnes hauran d'aplicar els coneixements teòrics adquirits a través de l'anàlisi de casos reals de les relacions laborals. Les pràctiques es realitzaran a l'aula de manera grupal i seran avaluades al llarg del curs. A l'efecte de les pràctiques, l'alumnat es dividirà en dos grups (A i B). En la setmana de pràctiques a l'aula, el professorat programarà una sessió tutorial per videoconferència dins del seu horari de tutories. Els alumnes deuran també confeccionar un glossari de pràctiques en el qual les pràctiques realitzades a l'aula es presentaran per escrit, al final del curs, complementant-se amb anàlisi i referències a les lectures de la bibliografia obligatòria.

Conducted Fraudulentes: Un alumne que copii o intenti copiar a un examen tindrà un 0 en l'assignatura i perdrà el dret a la re-avaluació. Un alumne que presenti una pràctica en la que hi hagi indicis de plagi o que no pugui justificar els arguments de la seva pràctica obtindrà un 0 i rebrà una advertència. En cas de reiteració de la conducta, l'alumne suspèn l'assignatura (0) i perdrà el dret a la recuperació

\*La metodologia docent i l'avaluació poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposen les autoritats sanitàries

## Activitats formatives

| Títol                                               | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                        |
|-----------------------------------------------------|-------|------|-------------------------------------------------|
| Tipus: Dirigides                                    |       |      |                                                 |
| CLASSE INTERACTIVA: LECCIÓ MAGISTRAL I PARTICIPACIÓ | 22,5  | 0,9  | 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17 |
| TUTORITZACIÓ ACTIVA TREBALL DE GRUP                 | 22,5  | 0,9  | 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17     |
| Tipus: Autònomes                                    |       |      |                                                 |
| Estudi                                              | 100   | 4    | 1, 2, 3, 6, 9, 10, 15                           |

## Avaluació

Avaluació contínua

1. Pràctiques a l'aula: 20% nota

2. Dossier de pràctiques: els alumnes presentaran per escrit, al final del curs, un dossier de les pràctiques a l'aula. Aquest dossier inclourà els anàlisis dels exercicis així com reflexions ampliades amb referències a les lectures de la bibliografia obligatòria, recomanada o altres. 40% nota

3. Examen individual: 40% nota. És condició necessària aprovar l'examen per a poder sumar en la nota final les dues proves precedents.

## Activitats d'avaluació

| Títol                                                                       | Pes | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                              |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----|-------|------|-------------------------------------------------------|
| DOSSIER DE PRÀCTIQUES                                                       | 40% | 2     | 0,08 | 1, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17              |
| EXAMEN. Cal obtenir almenys un 5 a l'examen per poder superar l'assignatura | 40% | 2     | 0,08 | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17 |
| PRÀCTIQUES A L'AULA                                                         | 20% | 1     | 0,04 | 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17   |

## Bibliografia

### Tema I

#### Bibliografia bàsica

Hyman R. (1994) "La teoría de la producción y la producción de la teoría", en Pollert, A. (comp.): ¿Adiós a la flexibilidad?. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social

De la Garza, E., Celis Ospina, J.C., Olivo Pérez, M.A., Retamozo, M. (2007): "Crítica de la razón para-post moderna (Sennet, Bauman, Beck)", Revista Latinoamericana de Estudios del Trabajo ( RELET ), 12(19): 9-38

#### Bibliografia complementària

Alonso, L.E. (1999): Trabajo y ciudadanía. Estudios sobre la crisis de la sociedad salarial. Madrid: Trotta.

Alonso, L.E. (2006): "Centralidad del trabajo y cohesión social: ¿una relación necesaria?", Gaceta Sindical, no. 7: 101-126.

Boyer, R. (2007): Crisis y regímenes de crecimiento: una introducción a la teoría de la regulación. Madrid: Miño y Dávila.

Castel, R. (1997): La metamorfosis de la cuestión social. Una crónica del salariado. Buenos Aires: Paidós.

Castells, M. (1997): La era de la información. Economía, sociedad y cultura. Vol. 1 La Sociedad Red. Madrid: Alianza Editorial.

Miguélez, F.; Prieto, C. (2001): "Crisis del empleo y de cohesión social", Cuadernos de Relaciones Laborales, no. 19: 223-240.

Miguélez, F.; Prieto, C. (2009): "Transformaciones del empleo, flexibilidad y relaciones laborales en Europa", Política y Sociedad, Vol. 46, no. 1-2: 275-287.

Pollert, A. (1994.): ¿Adiós a la flexibilidad?. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.

Prieto, C. (2000): "Trabajo y orden social: de la nada a la sociedad del empleo (y su crisis)", Política y Sociedad, Vol. 34: 19-32

Prieto, C.(2002):"La degradación del empleo o la norma social del empleo flexibilizado", Sistema. 168-169: 89-106

## Tema II

### Bibliografía bàsica

García Calavia, M. (2004) "Los «buenos» tiempos de las «relaciones industriales»: Una aproximación sociológica" en *Cuadernos de Relaciones Laborales*, 22:89-111

Cruz Villalón, J. (2016) "Nuevas funciones de la negociación colectiva y alternación de su marco normativo" en *Revista de Economía Laboral* 13 (2): 6-33

### Bibliografía complementària

Commons, J.R. (1967). Trade Unions and Labour Problems. New York: Augustus . Kelly Editors

Dunlop, J.T. (1978). Sistemas de relaciones industriales. Barcelona: Peninsula

Fernández Steinko, A. (2002). Experiencias participativas en economía y empresa. Madrid: siglo XXI.

Köhler, H. D.; Martín Artiles, A. (2009). Manual de la sociología del trabajo y de las relaciones laborales. Madrid: Delta Publicaciones.

Martín Artiles, A. (2003). Teoría de las relaciones laborales. Barcelona: UOC.

Perlman, S. (1962). Teoría del Movimiento Obrero. Mexico: Aguilar

Polanyi, K. (1989). *La gran transformación*. Madrid: La Piqueta.

## Tema III

### Bibliografía bàsica

Hyman, R. (1981). ¿Qué son las relaciones laborales?. Relaciones industriales. Una introducción marxista. Madrid: Ediciones Blume

Kights, D. y Willmott, H. (2007): 'Poder y Subjetividad en el Trabajo: de la Degradación a la Dominación en las Relaciones Sociales', en Fernández Rodríguez, C.J. (2009), Vigilar y organizar. Una introducción a los Critical Management Studies, Siglo XXI, Madrid,

### Bibliografía complementària

Braverman. H. (1974): Labour and monopoly capital: the degradation of work in the twentieth century. New York: MonthlyReviewPress.

Burawoy, M. (1989): El consentimiento en la producción. Los cambios del proceso productivo en el capitalismo monopolista. de Burawoy. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.

Edwards, R. (1982): Las transformaciones de la fábrica en el siglo XX. Madrid: Alianza.

Fernández Rodríguez, C.J. (2009), Vigilar y organizar. Una introducción a los Critical Management Studies, Siglo XXI, Madrid,

Foucault, M (1996). La verdad y las formas jurídicas. Barcelona: Gedisa

Hyman, Richard (1981). Relaciones industriales. Una introducción marxista. Madrid: Ediciones Blume

Hyman, Richard (2001). Understanding European Trade Unions. London: Sage.

#### Tema IV

##### Bibliografia bàsica

Schmitter, P. (1985) "Neocorporatismo y estado" en REIS 31:47-78

Fernández García, T. y Andrés Cabello, S. (2015). Crisis y estado de bienestar: las políticas sociales en la encrucijada. Tendencias & Retos, 20(1), 119-132.

##### Bibliografia complementària

Esping-Andersen, G. y Palier, B. (2010). Los tres grandes retos del Estado de bienestar. Barcelona: Ariel

Köhler, H. D.; Martín Artiles, A. (2009). Manual de la sociología del trabajo y de las relaciones laborales. Madrid: Delta Publicaciones.

Martín Artiles, A. (2003). Teoría de las relaciones laborales. Barcelona: UOC.

Offe, C. Schmitter, P. (1995) "Las paradojas y los dilemas de la democracia liberal" en Revista Internacional de filosofía política, núm. 6: 5-30

Pérez Yruela, M; Giner, S. (1985) "Corporatismo: el estado de la cuestión" en REIS 31:9-46

Royo, Sebastian (2002). A new century of corporatism?. London: Praeger

Schmitter, P (1992) Teorías del neocorporatismo: Ensayos de Philippe C. Schmitter Guadalajara (México): Universidad de Guadalajara

#### Tema V

##### Bibliografia bàsica

Jepsen, M. y Serrano, A. (2011): "El modelo social europeo. La frágil producción política de un proyecto social comunitario", Pasajes: revista de pensamiento contemporáneo. 35:53-66

Beneyto, P. i Rocha, J. (2014) "[Crisis económica, acción sindical y relaciones laborales transnacionales en la Unión Europea](#)" Actas del XI Congreso Español de Sociología, Facultad de Ciencias Políticas y Sociología Universidad Complutense de Madrid 10-12 de julio de 2013 / coord. por [Heriberto Cairo Carou](#), [Lucila Finkel Morgenstern](#), Vol. 4, 2014 (Adenda) págs. 275-282

##### Bibliografia complementària

Afonso, A. and Rennwald, L. (2018). "Social class and the changing welfare state agenda of radical right parties in Europe". In: Manow P, Schwander H and Palier B (eds) Welfare Democracies and Party Politics: Explaining Electoral Dynamics in Times of Changing Welfare Capitalism. Oxford: Oxford University Press, pp. 171-196.

Bieler, A. and R. Erne. 2015 "Transnational Solidarity? The European Working Class in the Eurozone Crisis" in: L. Panitch and G. Albo (eds.) Transforming Classes, Socialist Register

Connolly, G. Stefania, M. and Martínez Lucio, M. (2014). "Trade union renewal and the challenges of representation: Strategies towards migrant and ethnic minority workers in the Netherlands, Spain and the United Kingdom". European Journal of Industrial Relations, 20(1), pp. 5-20.

Fichter, M. (2008). "German Trade Unions and Right Extremism: Understanding Membership Attitudes", European Journal of Industrial Relations, 14(1), pp. 65-84.

Keune, M. and Marginson, P. (2013). Transnational Industrial Relations as Multi-Level Governance Interdependencies in European Social Dialogue. *British Journal of Industrial Relations*, 51(3), pp. 473-497

Standing, G. ¿Por qué el precariado no es un concepto espurio?, *Sociología del Trabajo*, 82, pp.

Stöss, R. (2017). Trade unions and right-wing extremism in Europe. Friedrich-Ebert-Stiftung, Berlin.

Yilmaz, F. (2016) How the Workers Became Muslims. Immigration, Culture, and Hegemonic Transformation in Europe. University of Michigan Press

## Tema VI

### Bibliografía básica

Martín-Artiles, Antonio; Godino, Alejandro; Molina, Oscar (2018): "Profesionales independientes en la era digital: ¿el futuro del precariado?". *Anuario IET de Trabajo y Relaciones Laborales*, 5: 231-256

Miguélez, F. Alós, R. (2019) "Revolución digital y futuro del empleo" en *Gaceta Sindical: reflexión y debate*. Núm 32: 69-86

### Bibliografía complementaria

De la Garza Toledo, E. i Neffa, J. (2001) *El futuro del trabajo - el trabajo del futuro*. Buenos Aires: CLACSO

Graeber, D. (2018) *Trabajos de mierda*. Barcelona: Ariel

Hidalgo, M. (2018) *El empleo del futuro. Un análisis del impacto de las nuevas tecnologías en el mercado laboral*. Bilbao: Deusto.

Prieto, C. (2017) "La precariedad laboral según los trabajadores precarios: de la angustia por la falta de trabajo al desordenamiento de la vida cotidiana" en *Gaceta Sindical: reflexión y debate*. Núm. 29: 43- 54

Standing, G. (2013) *El precariado. Una nueva clase social*. Barcelona: Pasado y presente